

Asia: VN/7059/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (pysyvä oleskelulupa)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjois-Karjalan kauppakamarin lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle ulkomaalaislain muuttamiseksi

Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite myöntää aiempaa joustavammin pysyvä oleskelulupa Suomessa korkeakoulututkinnonsuorittaneille. Tämä on tärkeä tavoite, jos halutaan yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskelevien ulkomaalaisten työllistyvän nykyistä laajemmin Suomeen. Hallituksen lakiluonnoksen sisältö näyttää siltä, että esitys ei tue hallitusohjelman linjausta edistää Suomessa opiskelevien ulkomaalaisten työllistymistä. Suorittamalla Suomessa ylemmän korkeakoulututkinnon, jatkotutkinnon tai yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon pysyvän oleskeluluvan voisi saada ilman vuosissa laskettavaa oleskeluaikaa. Pysyvän oleskeluluvan saamisen helpottamista Suomessa tutkinnon suorittaneille kauppakamari pitää myönteisenä asiana.

Pysyvän oleskeluluvan myöntämiseksi vaadittava yhtäjaksoinen oleskelu ehdotetaan nostettavaksi normaalitilanteessa neljästä vuodesta kuuteen vuoteen. Kuuden vuoden oleskelun jälkeen pysyvän oleskeluluvan voisi pääsääntöisesti saada hakija, jolla on riittävä suomen tai ruotsin kielen taito ja kahden vuoden työhistoria. Ehdotetut toimet eivät luo kannusteita kotoutumiseen vaan päinvastoin hämärtävät tulevaisuuden näkymiä. Tavoitteena on kannustaa kotoutumiseen ja antaa näkymä tulevaisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa.

Pohjois-Karjalan kauppakamarin vuosittaisessa laajassa yrityskyselyssä 72 % yrityksistä pitää kehittämisen ja toiminnan laajentamisen keskeisenä esteenä osaavan työvoiman saannin. Aiemmin 80 % työvoimasta on tullut Joensuun alueelle maakunnasta. Alhaisen syntyvyyden johdosta tarvitsemme kansainvälistä työvoimaa. Esimerkiksi Karelia ammattikorkeakoulussa opiskelee 700 ulkomaalaista opiskelijaa, noin kaksi kolmasosaa jää opiskeluiden jälkeen töihin tai jatkaa opintojaan. Ammattikorkeakoulut ovat tehokkaita väyliä kansainvälisten osaajien integroimiseksi Suomen työmarkkinoille. Myös ammatillisen koulutuksen saaneita tarvitaan yrityksiin merkittävä määrä. Olisi erinomaista huomioida miten suorittavan portaan työntekijöitä saadaan pysyvästi töihin Suomeen.

On erityisen epäoikeudenmukaista, että yliopiston kandidaatit voivat saada pysyvän oleskeluluvan, mutta samanlaisen tutkinnon suorittaneet ammattikorkeakoulusta valmistuneet eivät. Ammattikorkeakoulututkinto antaa vahvat valmiudet työelämään, kun taas yliopiston kandidaatin tutkinto on käytännössä välitutkinto matkalla maisteriksi. Pysyvä oleskelulupa pitää voida saada myös AMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen, kun henkilöllä on riittävä suomen tai ruotsin taito. Näin korkeakoulusta valmistuneilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Toteutuessaan tämä lakiesitys heikentäisi merkittävästi ammattikorkeakoulujen vetovoimaa kansainvälisten opiskelijoiden silmissä ja vaikeuttaisi Suomen koulutusperäisen maahanmuuton tavoitteiden saavuttamista. Lakimuutos asettaisi ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet kansainväliset osaajat eriarvoiseen asemaan verrattuna yliopistotutkinnon suorittaneisiin. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet kansainväliset opiskelijat on otettava mukaan lain 56 c § piiriin. Tämä tarkoittaa, että heillä tulisi olla mahdollisuus saada pysyvä oleskelulupa suoraan valmistumisen jälkeen, kun he ovat saavuttaneet riittävän suomen tai ruotsin kielen taidon.

Lausuntoluonnoksessa kuvataan hyvin, että Ruotsissa kansallisen pysyvän oleskeluluvan edellytykset vaihtelevat sen mukaan, millä perusteella hakija on oleskellut maassa. Esimerkiksi pakolaisille ja perhesideluvan saaneille asumisaikavaatimus on kolme vuotta, työperusteisen oleskeluluvan saaneille ja tohtoriopiskelijoille neljä vuotta edellisen seitsemän vuoden aikana sekä yrittäjille kaksi vuotta. Hakijan on pääsääntöisesti turvattava toimeentulonsa pysyvän oleskeluluvan saadakseen.

Norjassa kansallisen, pysyvän oleskeluluvan saadakseen hakijan on täytynyt asua Norjassa yhtäjaksoisesti viimeiset kolme vuotta, paitsi mm. turvapaikan saaneiden viisi vuotta, ja hänen on pitänyt täyttää tulovaatimus viimeisen 12 kuukauden ajalta. Lisäksi hakijan tulee pääsääntöisesti olla suorittanut pakolliset norjan kielen ja yhteiskuntaopin kurssit ja / tai omata kehittyvä kielitaito.

Kauppakamarin mielestä, jos tavoitteena on kannustaa kotoutumaan Suomeen ja antaa näkymä tulevaisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa, oleskelulupasäätelyä kannattaisi ottaa mallia enemmän Norjasta ja Ruotsista, joissa asumisaikavaatimus on selvästi lyhyempi pysyvän oleskeluluvan saamiseksi, kuin mitä Suomeen nyt esitetään.

Esitetyt muutokset tekevät Suomen oleskelulupapolitiikasta pohjoismaiden kireintä ja heikentävät Suomen vetovoimaa kansainvälisille ihmisille, jotka haluaisivat rakentaa uraa ja elämää perheensä kanssa pitkäjänteisesti Suomessa. Yhdessä niin kutsutun kolmen kuukauden säännön kanssa pysyvän oleskeluluvan kiristykset antavat ulkomaalaisille työntekijöille viestin siitä, ettei Suomi yhteiskuntana halua heihin sitoutua. Tämä viesti on väärä.

Poikkeukset kuuden vuoden asumisaikaan

Lausuntoluonnoksen mukaan pysyvän oleskeluluvan voisi kuitenkin yhä saada neljän vuoden oleskelun jälkeen täyttämällä yhden kolmesta vaihtoehdoisesta lisäedellytyksestä:

1. 40 000 euron vuositulot
2. Suomessa tunnustettu ylempi korkeakoulututkinto tai jatkotutkinto yhdessä kahden vuoden työhistorian kanssa

3. sekä erityisen hyvä suomen tai ruotsin kielen taito yhdessä kolmen vuoden työhistorian kanssa.

Näitä poikkeuksia asumisaikaan kauppakamari pitää tarpeellisena. Vaatimukset ovat kuitenkin sen verran tiukat, että olisi perusteltua, jos näillä samoilla ehdoilla oleskeluluvan voisi saada jo 1-3 vuoden asumisajalla, minkä voidaan nähdä olevan riittävä aika korkean työllistymisen todennäköisyyden osoittamiseen Suomessa.

Lausuntoluonnos ei esitä muutosta Suomen vakiintuneeseen tapaan tunnustaa ulkomailla suoritettu tutkinto eikä maahanmuuttovirasto tule tekemään tunnustamispäätöksiä oleskeluluvan hakemisen yhteydessä, vaan tunnustaminen on haettava erikseen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tämä erityisehto koskee vain henkilöitä, jotka haluat työskennellä säännellyssä ammatissa tai tehtävässä, johon vaaditaan tietyn tasoinen korkeakoulututkinto tai hakevat esimerkiksi jatko-opintopaikkaa yliopistossa. Tämä rajaa suuren osan korkeakoulututkintoja ja korkeaa osaamista vaativia ammattitehtäviä ulkopuolelle.

Suomen kannattaisi tarkastella tutkintojen tunnistamiskäytäntöjä tässä yhteydessä ja pyrkiä virtaviivaistamaan prosesseja. Nykyjärjestelmän haittapuolena on byrokratian ja kalleuden lisäksi se, että ulkomailla tutkinnon suorittaneilla ei ole tarkkaa käsitystä ennen maahan tuloa siitä, millaisin edellytyksin Suomessa omaa ammattiaan pääsee harjoittamaan ja kuinka tarvittavat lisäpätevyyden voi hankkia.

Lakiluonnoksessa tekee Suomen pysyvän oleskeluluvan myöntämispolitiikasta selvästi kireämpää kuin muissa pohjoismaissa, joka voi yhdessä muiden työntekijöiden kanssa saada parhaimmat kansainväliset osaajat valitsemaan Ruotsin tai Norjan asuinmaakseen Suomen sijasta.

Toivanen Antti
Pohjois-Karjalan kauppakamari - Antti Toivanen toimitusohtaja